

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput VII. Mulrò minùs occidere licet injustum invasorem bonorum
temporalium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

orto sole hoc fecerit, homicidium perpetravit, & ipse morietur.

Respondeo, ex toto contextu istius & præcedentis capitis constare, quòd lex illa non spectet nisi ad forum externum, Judicesque fori externi instruat, non ut statuant quid coram Deo sit, vel non sit peccatum (hoc enim ad ipsos non pertinet) sed quid in foro externo punire, vel impunitum in tali vel tali genere relinquere debeant. Unde summarium capitis præcedentis est istud: *Præcepta iurascialia quoad emptitios servos, & ancillas, furia, homicidia, &c. summarium verò capitis objecti: Furti, damni que illati pœna, depositi, commodati, conducti atque supri lex, pœnalis scilicet, & judicialis, ut manifestum est ex textu. Hoc ergo cap. 22. Exodi decernitur, quòd in legibus antiquis secularibus, quibus tamen ista est antiquior, invenitur: impune occidi furem nocturnum quoquo modo; diurnum autem, si se cum telo defenderit, ait Augustinus q. 84. super Exod. Ex eo verò quòd leges antiquæ seculares, & lex illa Exodi permittunt furem nocturnum occidi impune, quoquo modo occidatur, consequens non est eum occidi sine peccato, coram Deo. Aliàs sine peccato occideretur, non servato moderamine inculpatae tutelæ. Cujus oppositum est certissimum.*

- 53 Objicies 2°. caput *si perfodiens* 3. de homicidio, ubi dicitur, non pertinere ad homicidium, si fur nocturnus occidatur.

Respondeo totum istud caput esse contextum ex laudata lege Exodi 22. antiquisque legibus secularibus, junctâ interpretatione proximè recitatâ ex Augustino. Unde manifestum est non pertinere ad forum internum, sed ad externum dumtaxat.

- 54 Objicies 3°. caput *significasti* ibidem, ubi Innocentius III. dicit, quòd *vim vi repellere omnes leges, & omnia jura permittant.*

Respondeo, ex eo quòd permittant vim vi repellere, non sequitur quòd permittant occidere: cum occidens non solum vim vi repellat, sed etiam invadentem invadat. Et hoc est quòd ibidem Pontifex insinuat, dicens, quòd *quamvis vim vi repellere omnes leges, & omnia jura permittant; quia tamen id debet fieri cum moderamine inculpatae tutelæ, non ad sumendam vindictam, sed ad injuriam propulsandam, non videtur idem Sacerdos à pœna homicidii penitus excusari: tum ratione instrumenti, cum quo ipse percussit, quòd cum grave sit, non solet levem plagam inferre: tum ratione partis, in qua fuit ille percussus, in qua de modico ictu quis lethaliter solet ledi.* Quibus verbis Pontifex probat, à Presbytero illo moderamen non esse servatum, ex eo quòd voluerit occidere, dum voluit tali instrumento in capite percutere.

- 55 Objicies 4°. caput *si verò* de sent. excom. Sed frustra: quia ibi solum dicitur, excommunicatum non esse, qui *Clericum vim sibi inferentem vi repellit, vel ledit.* De occisione nihil.

Objicies 5°. Clementinam *si furiosus* cap. 56 un. de homic.

Sed etiam frustra: quia ibi solum dicitur quòd *irregularitatem* non incurrat, qui mortem aliter evadere non valens, suum occidit vel mutilat in valorem. Ex eo verò quòd vitæ suæ in valorem occidens non incurrat irregularitatem, vel excommunicationem, nec puniatur in foro externo, consequens non est quòd non peccet in foro interno, ut supra dixi. Quòd enim peccet, aperte colligitur ex Canonibus n. 45. & 46. allegatis.

Objicies 6°. auctoritatem S. Thomæ q. 57 64. a. 7. dicentis: *Si moderatè quis violentiam repellat, erit licita defensio. Nam secundùm jura vim vi repellere licet, cum moderamine inculpatae tutelæ. Nec est necessarium ad salutem, ut hunc actum moderata tutelæ prætermittat, ad evitandam occisionem alterius: quia plus tenetur homo vitæ suæ providere, quam alienæ.*

Respondeo, verissimum esse quòd ad evitandam occisionem casualem alterius prætermitti non debeat actus moderatæ tutelæ, sed actus non est moderatæ tutelæ, si occiso alterius sub propriæ defensionis prætextu intendatur. Et idè eam ad sui defensionem intendere non licet, nec proinde gladio vel sclopeto directè impetere cor injusti aggressoris; sed necesse est omne studium adhibere, ne ictus lethalis aggressori voluntariè insigatur. Quo observato, etsi invasus prævideat, quòd se defendendo, fortè continget quòd invalor fortè in gladium incurret, vel dum invasus brachium ferire vult, cor præter intentionem feriat; non idè debet necessariam illam sui defensionem prætermittere: quia tunc occisio invasoris, præter intentionem contingens, ipsi non imputabitur. Et sic intellecta sancti Thomæ doctrina, optimè secum ipsa coheret, sicut & cum unanimi doctrina laudatorum Patrum. Quos inter vel unus, v. g. S. Augustinus, integræ legioni juniorum Casuistarum sine dubio est præferendus. Sequuntur proinde ipsi suos Graemenios, Pirocios, Bannios, Tamburinos, Escobarios, Gobatios; gloria nostra hæc est, sequi potiùs Cyprianum, Ambrosium, Augustinum, &c. Imò & ipsam Veritatem, jubentem ut benè velimus & benefaciamus persequentibus & invadentibus nos. Certè enim non est ipsis benè velle & benefacere, ipsos voluntariè occidendo in infernum mittere.

CAPUT VII.

Muldo minus occidere licet injustum invasorem bonorum temporalium.

ITa Theologi & Canonistæ tenebant anno 1510. uti testatur Joannes Briardus, sacre Theologiæ Doctor & Procancellarius Lovanienfis, quodlib. 7. Illustrissimus quoque Fagnanus ad cap. *interfecisti* de homicid. *Secundùm Canones (inquit) in foro saltem penitentiali, & quoad Deum, absolute credimus, non posse Laicum, multò minus Clericum,* sine

sine peccato occidere spoliatores. Et hanc esse dicit communem Canonistarum sententiam. Est etiam communis Legistarum apud Dianam p. 8. tr. 7. resol. 47. Ex Theologis, præter Alesensem & Scotum, qui ipsi etiam publicæ potestati negant licitam occisionem furis, præcisè talis, præter Tabienam quoque, Gerfonem, Augustinum de Ancona, Tostatum, &c. assertionem nostram tradunt Lovanienles & Augustiniani passim, Vulpes Scotista, Merbelsius, Genetus, Joannes Baptista Du Hamel, Neesen, Leonardus Van Roy, Nicolaus Du Bois, &c.

59 1°. quia occidere proximum pro defensione rerum temporalium est contra præceptum, *Non occides*: utpote quo generaliter prohibetur hominem occidere sine divina autoritate, quæ nullibi legitur concessa privatis hominibus pro temporalium suorum defensione: maximè eùm ipsis ne quidem concessa sit pro vitæ suæ defensione, uti vidimus præcedenti capite.

60 2°. est etiam contra præceptum, *Diliges proximum tuum sicut teipsum*: utpote quo jubemur postponere temporalia nostra vitæ proximi, sicut temporalia nostra postponimus vitæ propriæ. Illis namque verbis dilectio ordinata præcipitur, juxta illud Cantic. 1. *Ordinavit in me charitatem*. Ordinata verò dilectio postulat, ut proximum plus diligamus quoad bona superioris ordinis, vitam scilicet corporis, & salutem æternam, quam nos ipsos quoad bona inferioris ordinis, bona utique fortunæ, uti docent Augustinus l. 1. de doctr. Christi. c. 27. & S. Thomas 2. 2. q. 26.

61 Nec dici potest hoc solum procedere in casu necessitatis in qua proximus seipsum juvare non possit: eùm juxta Evangelium procedat etiam dum proximus actus est inimicus, & juxta Augustinum, dum nos invadit; etiam seipsum juvare queat, ab inimicitia & invasione cessando. Dicit enim Evangelium: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui odierunt vos*; idque aded generaliter, ut Augustinus loco citato cap. 30. dicat, *nullum exceptum esse, cui misericordiæ denegetur officium*. Et exposit, in Epistolam B. Joan. tr. 8. *Ne pigris sitis diligere inimicos. Scavit in te homo ille, tu deprecare. Ille odit, tu miserere... Sed persequitur rem tuam, tollit tibi nescio quæ habes in terra... Opta ut ille sanetur*. Tenemur ergo diligere inimicum temporalia nostra invadentem, tenemur illi benefacere, tenemur illi misericordiæ officium præstare. Ergo tenemur temporalia potius nostra amittere, quam ipsum occidere, ne in æternum pereat, occisus in mortali crimine. Manifestum est enim, quòd ipsum tali in statu occidere, non est ipsum diligere, non est ipsi benefacere, non est ipsi misericordiæ officium præstare, non est optare ut sanetur, imò sanationis ipsi tempus auferre.

62 3°. proinde est contra præceptum Salvatoris Matth. 5. *Ei qui vult tecum judicio con-*

tendere, & unicum tuam tollere, dimitte ei & pallium, in præparatione scilicet animi, ita ut potius parati simus temporalia ista ei dimittere, quam ipsi malum longè majus inferre, sive directè, sive indirectè, ut sic à nobis teneatur in secreto animi patientia, cum benevolentia; in manifesto autem id fiat, quod eis ad salutem videatur prodesse posse, quibus bonè velle debemus, prout Augustinus explicat supra n. 35. Ipsum verò occidere in mortali crimine, non potest ipsi prodesse: eùm sit ipsum in æternum perdere.

4°. est contra præceptum Domini Eccli. 63 29. *perde pecuniam propter fratrem*. Nam prolius oppositum faciunt, qui propter pecuniam conservandam perdunt fratrem.

5°. est contra præceptum Christi: *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos*. Sic enim dilexit nos, ut animam suam pro nobis pofuerit. Et ideo etiam nos debemus pro fratribus animas ponere. 1. Joan. 3. Multò ergo magis debemus bona temporalia pro fratribus ponere, sive amittere, ne æternum pereant.

6°. est contra præceptum quo Deus Genes. 9. generaliter, & absque exceptione invaloris temporalium, dixit: *Quicumque fuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis ipius: ad imaginem quippe Dei factus est homo*.

7°. est contra præceptum Exodi 22. ubi occisor furis diurni dicitur reus mortis, quia *homicidium perpetravit*.

8°. est contra primum maximumque mandatum, quo sic jubemur ex toto corde, &c. diligere Deum, ut nihil extra Deum, sive nullam creaturam, nulla proinde temporalia bona diligamus tenaciter, & propter se, sed dumtaxat propter Deum, & secundum beneplacitum voluntatis ipsius, uti to. 1. demonstravimus. Est autem beneplacitum divinæ voluntatis, ut qui bona temporalia possident, tamquam non possidentes sint, id est non plus illis afficiantur, seu per affectum inhæreant, quam si ea non possiderent, nec plus turbentur & inquietentur ob jacturam eorum, quam turbentur & inquietentur ob jacturam bonorum quæ non possident, sed possidentur ab aliis. Imò sic animo dispositi ac præparati esse debent, atque in tanta indifferentia constituti, ut, nisi aliunde impedirentur, parati essent non solum non resistere ea auferenti, sed & ultro ei plura dare, juxta præceptum Christi supra n. 62.

Pauci quidem (fateor) Christiani in christiana illa sunt dispositione; sed propter multitudinem ea in te delinquentium leges suas Deus non relaxat, nec vim obligandi Evangelium amittit.

Verùm - enimverò quam ab ea dispositione cæteris longius remoti sunt illi, qui pro bonorum terrenorum conservatione non verentur proximo ea invadenti vitam corporis, ac per consequens animæ eripere, ipsi eripiendo tempus resipiscentiæ! An non pudor est, pro

rebus, quas (ut Augustinus dicit) contemnere oportet, proximo tuo, quem sicut teipsum diligere debes, & ipsi, etiam inimico, & terrena tua invadenti, vitam temporalem & æternam optare, utramque ex eorum amore ipsi eripere, causamque ipsi esse, saltem indirectam, perditionis æternæ ! Refert Augustinus serm. 309. Tutum-Lymeni, in visione pertractum ad Excelsum Judicem, graviter increpatum cælumque fuisse, quòd debitorem quemdam suum, qui debitum negabat, provocasset ad jurandum, quem sciebat falsum juraturum; & idèd gravis peccati reum fuisse, quia, ut ipsi cælus dictum est, melius erat, quòd rem suam perderet, quàm animam istius hominis falsâ juratione perimeret, tametsi istius peremptionis causa directa non fuisset, sed indirecta dumtaxat. Similiter ergo gravis peccati reus est occisor invaforis injusti terrenarum rerum suarum: quia melius est, quòd terrenas res suas perdat, quàm proximum suum æternum perdat, tametsi istius perditionis causa non sit directa, sed solùm indirecta, sicut ille Tutus-Lymeni causa fuit perjuri: cùm æternam perditionem suam sibi ipsi directè causaret invafor, eamque evadere queat ab invasione desistendo, sicut debitor ille perjurium evadere potuit verum jurando.

70 9°. Augustinus l. 1. de lib. arbitr. c. 5. propterea dicit se non videre, quomodo apud divinam providentiam à peccato liberi sum, qui pro his rebus, quas contemni oportet, humanâ cade polluti sunt. Sanctus quoque Gregorius l. 31. Moral. c. 8. Plus (inquit) ipsis rapinibus debemus metuere, ne semetipsos perdant, quàm rebus irrationabilibus defendendis imbiare. Eandem esse sententiam unanimum reliquorum Patrum, constat à fortiori ex sententiis ipsorum cap. præcedenti laudatis.

71 10°. Monachum quemdam, qui ut vestes suas defenderet, earum invaforem occiderat, Alexander III. cap. suscepimus de homicid. graviter reprehendit, ab altarisque ministerio abstinere, & peccatum suum expiare jubet, hæc generali ratione, ex sacris Oraculis suprâ allatis peritâ, in omnibusque tam Clericis & Monachis, quàm Laïcis locum habente: quoniam expediebat potius post tunicam relinquere pallium, & rerum sustinere jacuram, quàm pro conservandis vilibus rebus, & transitoriis (quales à Christianis reputandæ sunt res omnes terrenæ, juxta Evangelium) tam acriter in alios exardescere. Capite etiam si perfodiens, eodem titulo, ex Augustino dicitur, ad homicidium pertinere, si fur diurnus occidatur, quia potest discerni, quòd ad furandum, non ad occidendum veniat, & idèd non debet occidi, nisi relo se defendat.

72 11°. Legibus canonicis succinunt civiles, quæ in cap. si perfodiens referuntur: siquidem Lex 4. ff. ad L. Aquiliam prohibet occidi furem, dum non est plusquàm fur; similiter Lex furem ff. ad L. Corneliam de ficariis, etiam nocturnos fures interfici vetat, nisi mortis pe-

riculum inferant, prout ostendit Cuiacius in tit. Digestorum de jur. & just. ad Leg. 3. Lege etiam 9. ff. eodem §. siquis hominem sic habetur: Si quis hominem occiderit, capitalem sententiam subeat, nisi probare possit, quòd vitam suam defendendo illum occidit. Idèd Cuiacius loco citato: Licet (inquit) repellere eum qui venit feriendi, non occidendi causâ (quod ex genere teli cognoscitur L. 1. §. divus ff. ad L. Cornel. de ficariis) sed non licet occidere; & eodem modo, licet repellere eum qui venit eripiende possessionis gratiâ, sed non licet occidere.

12°. opposita sententia omnino videtur sanguinaria & perniciofa: utpote nata perniciem corporum animarumque in Republica excitare, sicut & in Ecclesia, si ipsis etiam Clericis ac Religiosis hujusmodi defensio permittatur, uti à plerisque Casuistis revera permittitur. Nam (ut optimè Denunciator suprâ laudatus) quot cædes non committentur, si privato cuique liceat bona temporalia, saltem gravis momenti, cum occisione furis defendere?

Etenim (inquit) sic privatus quisque, quantumvis ad judicandum ineptus, Judex constituitur.

Et Judex quidem in propria causa.

Et eo tempore quo ad judicandum minime idoneus est, cùm scilicet ab adversario res ipsius invaduntur, & ipse ad eas defendendas animo perturbatur.

Et constituitur Judex de suo inimico.

Et ipsius judicio relinquitur, an jactura bonorum invaforum sit grave damnum, seu tale ad quod vitandum licita sit defensio occisiva: qua in re frequenter errant homines, æstimatione & amore rerum suarum passim excæcati.

Nec Judex dumtaxat constituitur, sed & judicii sui Executor.

Nec sanguinaria sententia illa distinguit, quomodo invafor bona temporalia invadat, rapinâ, an furto; violentâ oppressionem, an lite, hæreditate aut successione injustâ, contractu iniquo, usurâ, defraudatione, &c. sed quisquis bona temporalia, aliquo ex hisce modis invaferit, quorum jactura opinione hominis privati, nullo judicio præditi, irâ perturbati, cupiditate cæci, damnum grave, vel (ut nonnulli) gravissimum inferat, nullâ miseratione, mortis sententiâ condemnabitur, simul & occidetur.

Adde quòd nec sententia illa discernat inter personas publicas, & privatas, sed occidi permittat ipsos etiam Ministros Regios, Consiliarios, Judices, Magistratus, imò nec Reges excipit, siquis sibi constare existimet, quòd ab ipsis bona sua injustè invadantur, nec se posse ea aliter quàm ipsorum occisione defendere.

Tandem sententia illa permittit occidere generatim, inter occidendi modum & modum non distinguendo; per consequens occidere licebit, sive vi apertâ, sive ex insidiis occultis, sive ferro, sive veneno, sive alio quovis

quovis modo, ut opportunum videbitur homini, qui honorum suorum invasorem occidere decreverit. Proinde nulla via supererit, etiam innocentissimis plebique, tuendi vitam suam adversus funestissimum istud tribunal, à quo semel ad mortem, velut invasores injusti fuerint condemnati.

78 Neque Respublica solum (prosequitur Denunciator) sed & Ecclesia homicidijs implebitur, si & Ecclesiasticis licitum sit bona temporalia cum occisione furis defendere, saltem ea quorum jactura sit ipsis malum grave, ut plebique videntur; vel saltem malum gravissimum, ut alii restringunt. Quia frequentissimi erunt casus, quibus tale malum esse judicabunt: utpote qui eorum jacturam tantò gravius malum esse judicant, quantò turpius existimant Ecclesiasticis, quam Laicis, vitam fordide, & parum honestè transigere. Quàm multi verò inter Clericos sunt, qui aut lite injusta, aut oppressione violenta, à percipiendis beneficii sui, quo solo viciantur, fructibus impediuntur? Quàm multi inter Pastores, quibus injustè subtrahuntur decimæ, quæ in sustentationem necessariam ipsis debentur? Poterunt ergo illi defensione occisiva uti, si hoc pacto malum indecoræ paupertatis, sanè ipsis valde grave, imò gravissimum, avertere queant.

79 Jam verò quanta ubique hominum strages sequeretur, si doctrinam illam Pastores Parochianis suis, Abbates & Priores Religiosis suis, Abbatissæ & Priorissæ famulis suis domesticis belli tempore pro concione vel exhortatione proponerent: „ Charissimi, videtis bona omnia temporalia nobis à militibus eripi: vastantur agri, domus exspoliantur, excutuntur horrea: damnum gravissimum omnes patimur, & ad paupertatem redigimur. Verùm inter hæc mala consolari nos debet, quòd licitum sit, non solum Laicis, sed & Ecclesiasticis, bona nostra temporalia, quorum jactura malum est gravissimum, defensione occisiva tueri. Agis ergo Christiani Pugiles, arma in milites sumite. Ego, qui eadem vobiscum ruinà involvor, præibo. Ducem sequimini, & fures istos pessimos, sine miseratione, & sine scrupulo obruncate, &c. „ Reprehendi-ne posset hujusmodi exhortatio, stante illà Casuistarum doctrinà? Hactenus ferè Vir ille doctissimus, Casuistis illis pro coronide applicans increpationem Christi Luc. 9. *Nescis cujus spiritus es. Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare.*

80 13°. nec sola illa inconvenientia sequuntur ex doctrina illa, imò amplius sequitur propositio 31°. inter damnatas ab Innocentio XI. *Regulariter occidere possunt furem, pro conservatione unius aurei.* Quòd id aliquando fieri posset, conficitur ex eo quòd jactura unius aurei aliquando sit damnum gravissimum homini, in necessitate constituto. Quòd id etiam regulariter posset fieri, hoc probatur argumento: Vel ad occidendum invasorem, cum mo-

deramine inculparæ tutelæ, regulariter loquendo proportio aliqua requiritur, inter rem quæ defenditur, & vitam invasoris; vel nulla requiritur proportio? Si requiritur proportio, cum nulla sit inter pecuniam & vitam, pro defensione pecuniæ licitum non erit vitam invasori auferre. Si nulla requiritur proportio, nulla ratio reddi potest, cur regulariter id non sit licitum pro unius aurei, imò vel unius assis, sicut regulariter licitum esse dicunt pro defensione plurium aureorum. Si enim pro defensione unius aurei id regulariter non licet, nec licet pro defensione duorum, nec trium, nec quatuor, nec centum, nec ducentorum, &c. Nam si jactura unius aurei vel assis, damnum est nimis leve, in comparatione damni vitæ, quòd inferitur invasori, similiter jactura duorum, trium, &c. jactura centum, ducentorum aureorum, &c. damnum est nimis leve, in comparatione damni vitæ. Omnis proinde ratio propter quam damnum unius aurei censetur nimis leve, ut pro illo cavendo liceat inferre damnum vitæ, id ipsum probat de damno cujuscumque summa, sicut & cujuscumque rei pecuniæ æstimabilis. Siquidem omne damnum rei pecuniæ æstimabilis vile est in comparatione damni vitæ, prout Alexander III. dicit cap. *suscipimus* supra relato, sicut & Augustinus & Gregorius supra n. 43. & 70. Et ratio est, quia res quæcumque pretio æstimabilis vilior est comparatione vitæ, quàm pomum vel assis comparatione centum, mille, decem millium, centum millium aureorum (cum poma vel asses sui multiplicatione adæquare possint valorem seu æstimationem decem millium, & centum millium aureorum; quàmlibet verò multiplicentur centum, mille, decem millia, centum millia aureorum, nunquam adæquare queunt valorem, sive æstimationem vitæ) sed pomum & assis, comparatione centum, ducentorum, mille, decem millium, centum millium aureorum, æstimantur res viles, & nimis leves. Similiter ergo, &c.

14°. nec sola illa 31°. propositio sequitur, 81 sed & 32°. ab eodem Innocentio XI. damnata: *Non solum licitum est defendere, defensione occisiva, que actu possideamus, sed etiam ad que jus inchoatum habemus, & que nos possiduros speramus.* Sicut & 33°. *Licitum est, tam heredi, quàm legatario, contra injustè impediendum ne vel hereditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere; sicut & jus habenti in cathedram, vel prebendam, contra eorum possessionem injustè impediendum.* Ratio sequelæ est, quia doctrina illa licitum asserit defensione occisiva defendere bona temporalia, quorum jactura est damnum grave, vel gravissimum. Jactura verò illius juris inchoati, & spei possidendi, non rarò est damnum grave vel gravissimum. Sicut & jactura quam incurrit, qui injustè impeditur à possessione hereditatis, vel receptione legati sibi justè debiti: cum jus certum ad hereditatem, vel legatum,

minoris non valeat quam hereditas ipsa, vel legatum, uti demonstravimus agendo de contractu mutuo.

82 15°. sequitur quoque propositio 30°. *Est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hac ignominia vitari nequit. Idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuisse percussus, & post inflatam alapam, vel solum fustis fugiat.* Quia injuria quam vir honoratus incurrit per inflationem alapæ, vel gravis calumniæ, plerumque æstimatur gravius malum, quam jactura aliquot aureorum. Si ergo ad impediendam jacturam istam occidere liceat; licebit & ad impediendam dictam injuriam.

83 Tandem sequitur quod dum dominus vel non poterit juridicè rem suam recuperare (defectu probationis) vel saltem id non poterit absque magnis expensis, aut molestiis, tunc poterit vi furem aggredi & occidere, non solum fugientem cum re furtiva (quod Adversarii passim admittunt) sed & postquam se recepit in domum suam, ibique rem illam pacificè aliquamdiu tenuit; poterit (inquam) ad recuperandam rem suam ipsum ibi occidere, si recuperationi resistat, & aliter sine magnis expensis & molestiis recuperate nequeat. Hoc autem licet Vasquez, Lessius & Bonacina, apud Dianam p. 8. tr. 7. resol. 47. putent non esse inconveniens (quia quilibet habet jus (inquiunt) per seipsum recuperandi rem suam, etiam recuperatione occisiva, dum non est spes aliter recuperandi absque magnis molestiis) esse tamen inconveniens probatur, quia si hoc liceret pro recuperatione boni sublatis, liceret & pro extorquenda solutione debiti injustè negati. Et si liceret pro recuperatione boni fortunæ, liceret & pro recuperatione honoris, dum absque magnis molestiis juridicè obtineri non posset satisfactio læsi honoris. Quæ tamen asserti non possunt licita, nisi totus mundus horrendis confusionibus ac cadibus exponatur. Unde propositionem hanc P. Stephani Jesuitæ: *Non solum vitam, sed etiam bona temporalia, quorum jactura esset damnum gravissimum, licitum defensione occisiva defendere. Fatemur rariùs licitum esse Ecclesiasticis... Si tamen aliquando futurum contingat tale malum (id est gravissimum damnum) etiam ipsis licitum erit bona ista cum occisione furis defendere,* Clerus Gallicanus anno 1700. perniciosam & erroneam declaravit.

CAPUT VIII.

Casistarum argumenta repelluntur.

84 **T**amet si assertio nostra tot & tam firmis fulciatur argumentis, ei nihilominus contradicunt Cajetanus, Bannez, Arragonius, Tannerus, Azorius, Lessius, Malderus, Sylvius, Amicus disput. 36. ubi tamen ingenuè fatetur quod nec divinum, nec humanum jus expressè permittit occisivam bonorum temporalium defensionem. Quod ipsi sufficere debuisse ad abjiciendum sanguinariæ illius defen-

sionis patrocinium: cum absque expressa Dei permissione privatis non liceat, hominem, ad imaginem Dei creatum, occidere; nec Authorum istorum opinio solidis nitatur argumentis, ut jam ostensum eo.

Objicies ergo 1°. caput *interfecisti* de homicid. 2°. caput *olim* de restit. spoliat. 3°. caput *dilecto* de sent. excom. in 6.

Respondeo ad 1um. capite illo dici quidem, *Si sine odii meditatione, te tuaque liberando interfecisti, immunitus es, &c.* sed imprimis sensus est quod talis immunitus est à pœna & pœnitentia canonica in foro externo, non immunitus à culpa in foro interno, ut rectè Fagnanus. Qui insuper demonstrat non agi ibi de defensione rerum tantum, sed rerum & persona simul, uti docent communiter Canonistæ, quidquid in contrarium nonnulli Theologi dicant: quia (inquit) Canonum interpretatio est propria *messis Canonistarum*, & reverèly te tuaque significat defensionem rerum & personæ simul; non enim importat copulam disjunctivam vel, sed copulativam &; ideòque verba illa accipi debent copulativè, non disjunctivè.

Nec refert quòd in initio dicatur disjunctivè, *interfecisti furem, aut latronem.* Quia, ut rursum bene Fagnanus, prior illa particula, quæ indistinctè loquitur, debet declarari per secundam specialiter loquentem, juxta text. in L. *quemadmodum*, adèd ut sit sensus: *interfecisti furem, qui te & tua invalerat; ubi comprehendi poterat absque occisione; age pœnitentiam.* Si autem *interfecisti*, ubi comprehendi non poterat, te tuaque liberando; non teneris agere, nisi ad cautelam. Huc utque Canonista ille celeberrimus.

Ad 2um. respondeo caput *olim* non facere ad 87 propositum, quia nulla ibi mentio de occisione, sed de violenti usurpatoris expulsionem citra occisionem.

Ad 3um. eadem est responsio, quia nulla etiam ibi mentio est de occisione, sed solum approbatur defensio, quæ Decanus Aurelianensis temporalia bona Ecclesiæ suæ & corporali & spiritali adminiculo; quasi duobus quodammodò gladiis defenderat, ipsi scilicet corporaliter resistendo, & dum corporalis illa resistentia non sufficeret (suffecisset autem si fuisset cum occisione invaloris) ad arma spiritalia, excommunicationem scilicet & interdictum recurriendo. Ex quo nihil nec per apparentiam contra assertionem nostram.

Objicies 4°. bona temporalia sunt media necessaria ad conservationem vitæ, exercitiumque virtutum.

Respondeo, certum esse 1°. bona non esse materiam necessariam virtutum, imò frequentius esse materiam vitiorum. 2°. nec esse media, sine quibus salus corporalis & spiritalis haberi nequeat. Cum pauperes iis carentes & corpore vivant, & majorem ex paupertate sua salutis suæ fiduciam, juxta Evangelium, concipere valeant, quam divites